

Användarpaneler – tema kunskapsbaserad socialtjänst

Äldreomsorg och Social barn- och ungdomsvård

Resultat från februari 2025

De diskussioner som fördes under de fyra workshopparna har delats in i följande områden

1. Vad är en kunskapsbaserad socialtjänst?
2. Kunskapsdelning och kunskapsöverföring
3. Tillgång till data och möjlighet till analyser
4. Hur ska en kunskapsbaserad socialtjänst mätas?
5. Samverkan med andra kommuner och aktörer

Vad är en kunskapsbaserad socialtjänst?

Vad är en kunskapsbaserad socialtjänst?

- Kunskapsbaserad socialtjänst innehåller flera olika delar
 - Ta in kunskap från forskning, myndighet och organisationer
 - Ta tillvara kunskapen inom den egna kommunen
 - Följa och utveckla verksamheten
 - Glapp mellan tillgången till kunskap och hur den ska omsättas i vardagen
 - Behov av lägg tillgänglig kunskap som är lätt att omsätta till kommunerna som målgrupp
- Ibland är det inte bara ny kunskap som bestämmer nya metoder, det kan komma från andra håll t.ex. politik eller andra organisationer

Evidens saknas för många av socialtjänstens frågor

- Beforskade metoder hanterar ofta om ett problem medan de personer som söker ofta har flera problem
- Metoderna behöver modifieras för att passa verksamheten eller de förutsättningar som finns – gäller evidensen då och går den att jämföra med andra?
- Relationen är lika viktig eller viktigare än den specifika metoden – hur mäter vi då det?
- Det saknas effektstudier på vad som faktiskt fungerar

Kunskapsdelning och kunskapsöverföring

Utmaningar – arbetssätt

- Att införa en kunskapsbaserad socialtjänst handlar bl.a. om att förändra arbetssätt och förhållningssätt hos medarbetarna
- Krävs mycket arbete för att genomföra utbildning med personal, implementera och föra in nya arbetssätt
- Både forskning och lokal kunskap behöver tas tillvara
- Svårt med specialisering i små kommuner
- Kartläggning av personalens kunskap och vad som behöver stärkas
- Färre som arbetar med utredning om socialsekreterarna ska ingå i t.ex. demensteam

Utmaningar - implementering

- Tydlig strategi för implementering och uppföljning behövs
 - Svårt att få medarbetare att följa nya rutiner
- Högt tempo
 - svårt att hinna med implementering innan det kommer något nytt, parallellprocesser
 - svårt att ställa om
- Kan inte att ta bort något innan något nytt införts, vissa delar av det gamla blir kvar
 - Svårare inom områden med många chefer
- Mer tid behövs för att arbeta in kunskapen
- Hur kan implementeringen följas upp?

Utmaningar - utbildning och kompetensutveckling

- Mycket kunskap är personbunden och överförs ofta informellt och utan systematik
- Utbildad personal - många krav och personalen är inte utbildad i grunden på de nivåer som krävs
- Även de med utbildning behöver kompetensutveckling så kommunen behöver arbeta med olika nivåer i utbildning
- Behov av att omsätt kunskapen till praktik

Utmaningar - tillgång till forskning och kunskap

- Finns mycket forskning men hur den ska tillämpas saknas, hur ska kommunen sortera, prioritera?
- Olika modeller fungerar olika i olika kommuner, ingen evidens och ingen möjlighet att följa efterlevnaden
- Mycket kunskap är tillgänglig via Socialstyrelsen, Myndigheten för vård- och omsorgsanalys och FoU-miljöer

Exempel – arbetssätt/metoder för att sprida kunskap (1/2)

- Yrkesresan
- Konferenser och dylikt
- Kortfattat kunskapsutskick (nyhetsbrev)
- Processkartor för att visualisera arbetsflöden och identifiera styrande värden
 - Syftet är att säkerställa att kunskap inte bara sitter i enskilda individer
- Informellt intranät för IFO med diskussionsforum och goda exempel

Exempel – arbetssätt/metoder för att sprida kunskap (2/2)

- Mentorskap
- Guideportal för att sprida arbetsmetoder
- Intern handledning för vissa grupper
- Tvärprofessionella grupper
- Utbildningsfilmer
- Dementsteam som inkluderar socialsekreterare
- Första-nätverket (forum för första sekreterare som diskuterar frågor från medarbetare för likabehandling)

Önskemål

- Anpassat stöd i vilka utbildningar som personalen behöver
 - Motsvarighet för yrkesresan för mer seniora medarbetare
- Gemensam utbildningsportal för t.ex. Socialstyrelsen och SKR
 - Med information om vilka som gått utbildningar
 - Om de förstått utbildningen
- En samlad utbildningskatalog som tydliggör vilka utbildningar som finns tillgängliga och vilka organisationer som erbjuder dem
- Önskar tillgång till mer lättillgängligt material från forskning t.ex.
 - En samlad kanal för att forskningen ska bli mer tillgänglig och anpassad till socialtjänstens behov.
 - Kostnadsbesparande metoder som leder till färre placeringar, färre återfall mm.
 - Stöd i att sälla och kvalitetssäkra relevanta insatser

Tillgång till data och möjlighet till analys

3

Utmaningar - tillgång till data

- Det finns mycket data
 - i kommunen men oanvändbar då datasystemen inte är samkörda
 - I KOLADA, svårt att jämföra sig med andra eftersom man inte vet vad de lämnat för uppgifter, är stolpigt
- Men saknar data från
 - Hälso- och sjukvården då den data som kommunen behöver inte mäts
 - t.ex. Försäkringskassan och hälso- och sjukvården som kommunen inte kommer åt
- Lång handläggningstid på Socialstyrelsen för att få ut data och ingen information om kostnad innan datauttag
 - Data blir då oanvändbar i kortare projekt
 - Data är inte gjord för socialtjänsten

Utmaningar och feedback - öppna jämförelser

- Komplex mängd data med många olika delar - behov av att städa och ta in nya data
- Svårt att dra slutsatser om målgruppens behov utifrån nyckeltalen
- Excelfilen är jättebra, bra att ha rådata för analyser
- Bra att enkäterna kommer, det gör att kommunerna vill sträva mot bättre kvalitet

Utmaningar – analys

- Krävs tid av personal, chefer och stödfunktioner för att göra något åt analysen också
- Verksamhetssystemen är begränsade när det gäller att fånga upp och analysera
 - Stödjer inte alltid en effektiv användning av den stora mängd data som redan finns
 - Är sällan anpassade för att ta ut relevant statistik

Önskemål

- Efterfrågar någon att rådgöra med kring statistik och att få stöd i vad de behöver
- Har behov av
 - stöd för att ta fram målgruppernas behov
 - att korsköra data för att identifiera mönster och förbättringsområden
 - Data som är jämförbar med andra kommuner
 - Stöd för målformuleringar
- Se över terminologi och system
 - Ordet äldre, då 65-årsstrecket är föråldrat, det är behovet som ska styra
- Ökad kommunikation mellan Socialstyrelsen och SKR om vad som är vad (gällande t.ex. brukarundersökningarna och ÖJ)
- Öppna jämförelser behöver innehålla mer av det som kommunen har nytta av

Behov av/önskemål om indikatorer/nyckeltal

- Antal personer med/utan demens
- Icke biståndsbedömda insatser/biståndsbedömda insatser
- Antal inom hemtjänstens som är stjärnmärkta
- Lågaffektivt bemötande
- Fler verksamhetsnära indikatorer som kan omsättas av personalen
 - Bra med brukarundersökningar (Socialstyrelsen och SKR)
- Måste AUDIT/DUDIT användas? Lätt att göra övertramp och ta beslut över personernas huvud

**Hur ska en
kunskapsbaserad
socialtjänst mätas?**

4

Utmaningar – mäta kunskapsbaserad socialtjänst

- Svårt att mäta kvalitet i socialt arbete eftersom insatser ofta handlar om relationer och individanpassade lösningar
- Förslag på mätmetoder
 - Måluppfyllelse – hur väl insatser möter individens identifierade behov
 - Brukarupplevelse – systematiska brukarundersökningar
 - Personalens kompetens – ex. följa upp andelen handläggare med specialistutbildning och erfarenhet
 - Evidensbaserade metoder – användning av manualbaserade insatser inom t.ex. föräldrastöd och psykologisk behandling
- ISU kan vara ett verktyg för att arbeta kunskapsbaserat men riskerar att bli en isolerad process snarare än en integrerad del i det dagliga arbetet

Utmaningar - IBIC

- Är för komplext och svårt språk som många inte förstår
 - finns det något bättre alternativ?
- Stort steg att dokumentera utifrån IBIC och ICF, leder till överadministration?
 - Om det är för komplicerat struntar personer i att dokumentera
- Problem att Socialstyrelsen inte tittat på vad verksamhetssystemen klarar
 - Finns system för arbetssättet?
- Används på myndighetsutövning men på utförarsidan kan dokumentera på annat sätt
- Livsområden gagnar inte brukaren i någon stor utsträckning utan är bara till för att det ska vara sökbart
 - kan plockas bort

Samverkan med andra kommuner och externa aktörer

Utmaningar - samverkan

- Samarbeten är ofta personbundet och bygger på upparbetade kontakter
 - Svårt även internt t.ex. mellan it och socialtjänsten efter som man har olika agendor
- Svårt att hitta forum för extern samverkan
- Stora kommuner uttryckte frustration över att de ofta förväntas ta ett större ansvar i samarbeten med mindre kommuner

Exempel på extern samverkan

- Samverkan med närliggande kommuner kring vissa funktioner t.ex.
 - Demenssamordnare
 - LSS-handläggare
 - Dödsbohandläggning
 - Familjerätt
- Samverkan genom samfinansiering t.ex.
 - Familjerätt
 - Missbruksmottagning
- Gemensam drift är framtiden
- Kontakt med politiker om nya SoL och skolan

Önskemål

- Utveckla samverkan med högskolor och universitet genom kunskapsbaserad socialtjänst
 - Stor skillnad i hur kommuner nyttjar högskolor/universitet
 - Kommunikationen behöver gå åt båda håll
- Behov av gemensam målbild
- Vikt av att ha behovsstyrda nätverk inom specifika områden, där kommuner med liknande socioekonomiska utmaningar kan samverka mer fokuserat utifrån ett gemensamt behov

